

τας από αναλογία, μιὰ τέτοια ἀλλαγὴ ἢ ἀξίπλωσε τὴν παιδεία καὶ τὴ μάθηση σ' ἕλες ἐκεῖνες τίς χώρες, καὶ ἢ γεννοῦσε φιλολογία δυνατὴ καὶ πρωτότυπη, χωρὶς τὸ παραμικρὸ νὰ λιγιστέψη τὸ σέβας πρὸς τὸ Κοράνι καὶ πρὸς τοὺς κλασσικοὺς ποὺ ἔχει τώρα ὁ Ἄραβας.

Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ πῆ πῶς τὸ ξάπλωμα τῆς παιδείας ἔπαθε στὴν Εὐρώπη ἀφοῦ τὴ Λατινικὴ ἔπαψε νὰ εἶναι τὴ γραμματισμένον ἢ γλώσσα.

Μετὰ τὸ νὰ γράφη σήμερα ὁ Ἄγγλος ἢ ὁ Γάλλος σὲ γλώσσα ποὺ τὴν καταλαβαίνουνε μιλλιούνια συμπατριῶτες του, καὶ ἔχει μονάχα μερικὰ σοφοὶ σκόρπιοι σ' ἄλλην τὴν Εὐρώπη, φέρνει στὸ ἔθνος του ὠφέλεια μεγαλύτερη ἀπὸ τὸν κόπο ποὺ γίνεται γιὰ νὰ μεταφραστῆ ἕνα ἐπιστημονικὸ τοῦ ἔργο λόγου χάρι σὲ ξένες γλώσσες.

Μιὰ νεκρὴ γλώσσα, ὅσο κι ἂν εἶναι χρήσιμη γιὰ ν' ἀνταποκρίνεσαι, δὲ ἢ παραῖξι ποτές μεγάλη φιλολογία. Μήτε ὁ ἱστορικὸς ἢ ὁ δηγηματογράφος ποὺ θέλει νὰ ἐλκίσῃ τὸν ἀναγνώστη του, μήτε ὁ ποιητὴς ἢ ὁ ῥήτορας ποὺ ζητᾷ νὰ τονε συγκινήσῃ, δὲ ἢ πετύχῃ τὸ σκοπὸ του ἂ δὲ γράψῃ στὴ γλώσσα ποὺ ὅλοι ἔμαθαν ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια, τὴ γλώσσα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἂ δὲ μεταχειριστῆ τίς κοινὲς λέξεις ποὺ ὁ καθένας συνήθισε γιὰ νὰ παρασταίνῃ τὴ χαρὰ του, τὴ λύπη του, καὶ κάθε συγκίνησι.

Πόσο μεγάλη ἢ εἶταν ἡ ζήμια τοῦ κόσμου ἂν οἱ λατινογέννητες οἱ γλώσσες δὲν κρινόντανε ἄξιε νὰ παραστήσουνε λογοτεχνικὰ ὁμορφίε! Θάχαμε βέβαια πάντα γραμματισμένους μετὰ φήμη ἀνάλογη μετὰ τὴν καθάρια λατινικὴ τους ἢ μετὰ τὴν κικερωνικὴ εὐγλωττία τους. Θάχαμε ἴσως Σκαλίγερους καὶ Σαλμάσιους. Ὅμως μήτε ὁ Ντάντες ἢ μάγειρε τὸν Ἰταλικὸ τὸ λαὸ, μήτε ἡ Ἰσπανία ἢ ἄγε τὸν Ντὸν Κιχῶτο, πότε νὰ γελᾷ καὶ πότε νὰ κλαίῃ μετὰ τίς τύχες του, μήτε ἡ Γαλλία δὲ ἢ συνεπαιριότανε μετὰ τὰ ἔργα τοῦ Μολιέρου.

Καθὼς βλέπω, οἱ Ἄραβες οἱ συγγραφῆοι δὲν τὴν πολυλαχταροῦνε τὴ φήμη ἐνὸς Ντάντες ἢ ἐνὸς Κερβάντη. Προτιμοῦνε νὰ γνωρίζουνε πῶς τὰ ἔργα τους τὰ διαβάζουνε δυὸ τρεῖς σοφοὶ στὸ Κάιρο, στὴ Βηρυττὴ, στὸ Ἀλγέρι, καὶ στὸ Βαγδάτι. Ἐθνικοὶ συγγραφῆοι νὰ γίνουνε δὲν ἔχουνε φιλοδοξία. Τὴν ἐντολὴ αὐτῆ τοῦ νὰ διδάσκουνε ἢ νὰ διασκεδάζουνε τὸ λαὸ τὴν ἀφίνουνε σὲ κάττι ἄγνωστους ἐπικούς, ποὺ τραγουδιοῦνται τὰ ἔργα τους σὲ καφενεῖα ἢ σὲ «μειντάνια».

Πόσο ἢ βλαστᾷ ἀκόμα αὐτὴ ἡ περιφρόνησι τῆς μιλούμενης γλώσσας δὲν ξέρουμε. Ἐἶνα πρῶτα μποροῦμε νὰ βεβαιώσουμε ὅμως, πῶς ἡ μέρα ποὺ ὁ νοῦς τοῦ ἔθνους ἢ ἀναστατήσῃ ἐναντίον αὐτῆς τῆς κατάστασις, ἢ εἶναι μέρα μεγάλου ξαναγεννημοῦ γιὰ τὸν Αἰγυπτιακὸ τὸ λαὸ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. κ. Ἀλεξ. Παπαμ. καὶ R. Park. Liverpool, E. Clém. Nice, M. Заб. καὶ Φ. Στεφ. Κέρκυρα, Βασίλ. Samsoun. Ἀλάβε τὴ συντροπὴ κ' εὐχαριστοῦμε.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΕ τὸ φύλλο τοῦτο ὁ «Νουμάς» μπαίνει στὰ ἔντεκα χρόνια του. Ὅ,τι εἶτανε νὰ εἰπωθεῖ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ δρόμο τοῦ «Νουμά», εἰπώθηκε πέρσι στὸ πρωτοχρονιάτικο φύλλο, ὅπου διαλεχτοὶ συνεργάτες του, οἱ πρῶτοι πρῶτοι τοῦ ἀγῶνα μας, οἱ πῦ παλιοὶ κ' οἱ πῦ νέοι μαζί, ἀνταμωθήκανε σὲ κείνο τὸ φύλλο νὰ εὐκηθοῦνε καὶ νὰ κρίνουνε μιὰ ἐργασία ποὺ μετὰ τόση ἀντίδραση μέσα σὲ δέκα χρόνια συντελέστηκε. Τοῦ «Νουμά» τὸ ἔργο δὲν ἀπόμεινε ἄκαρπο. Ὅσο κι ἂ δὲ μᾶς σφύρνει, ἀπὸ ψωροφιλοτιμία, νὰν τὸ μολογήσουμε, δὲν μποροῦμε ὅμως καὶ νὰν τὸ ἀρνηθοῦμε πῶς παιδαγωγῆσε μιὰν ἀλάκαιρη γενιά, τὴν καινούρια γενιά, τοὺς σημερινούς τοὺς δημοτικιστάδες. Κάποιος φίλος μᾶς ἔλεγε:

— Ἐμπασα τὸ «Νουμά» σπῆτι μου ἀπὸ φίλια σὲ σένα. Ἐγὼ δὲν τονὲ διάβαζα. Τονὲ διάβαζε τὸ παιδί μου, δεκαπέντε χρονῶνε τότε. Σήμερα τὸ παιδί μου εἶναι εἰκοσιπέντε χρονῶνε καὶ φανατικὸς δημοτικιστής. Μοῦ τὸ πῆρες στὸ καιμὸ σου, ἀλιτήριε!

Νά, αὐτὸ ἔναι τὸ ἔργο τοῦ «Νουμά». Σήμερα ποὺ μεγαλώνει ἡ πατρίδα μας, μεγαλώνει καὶ ἡ ἀποστολὴ του. Ὅσοι λευτερώνουνται ἀπὸ τὴ σκλαβιά τοῦ Τούρκου, ἀνάγκη νὰ λευτερωθοῦνε καὶ ἀπὸ τὴ σκλαβιά τοῦ δασκάλου, γιὰ νὰ χαροῦνε ἔτσι ἀληθινῶς, ἀκέρια λευτεριά. Σ' αὐτόνε τὸν καινούριο δρόμο μπαίνει μετὰ θάρρος ὁ «Νουμάς» καὶ μετὰ τὴν ἀκλόνητη πεποίθησι πῶς ὠφελεῖ ἔχει μόνον τὴν Ἰδέα, μετὰ καὶ τὴν Πατρίδα του γενικῶς. Ὅσοι πιστοὶ, ἄς τὸν ἀκολουθήσουν.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ δὲ φάνηκε καθόλου σπλαχνικὸς καὶ σὲ μᾶς, τοὺς δημοτικιστάδες. Ἐξὸν ἀπὸ τὸν ὑπέροχο Μαβίλη καὶ ἀπὸ τὸν εὐγενικὸ Φιφικὸ Μάτσο, μᾶς πῆρε τόσοις καὶ τόσοις δικούς μας.

Μᾶς πῆρε τὸν Κώστα τὸν Γούναρη, τὸ γλυκὸ τραγουδιστή, ποὺ στὰ 1903 δημοσίεψε στὸ «Νουμά» τὴν «Ὀνειροπλανημένη» καὶ ἄλλα τρυφερὰ τραγουδάκια καὶ στὰ 1904 δημοσίεψε τὰξέχαστα «Χανουρίσματα» του, καὶ τὰ «Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ πατρίδα» σκίτσα του, φοιτητῆς ἀκόμα τότε τῆς φιλολογίας. Μᾶς πῆρε τὸ Χρῆστο Μακρῆ, ποὺ δημοσίεψε πέρσι, μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὴ Γερμανία, στὴ 232 σελίδα τοῦ «Νουμά», μετὰ τὸ ψευτόνομα «Περαστικὸς», ἕνα βελυστόχαστο ἄρθρο μετὰ τὸν τίτλο «Οἱ κληρικοὶ στὸ θέατρο. Μᾶς πῆρε ἀκόμα καὶ τὸν ἀδερφὸ τοῦ ποιητῆ Σκίπη, τὸ Γεώργη Σκίπη,